

УДК 373.2.015.31:7

О.О. ДРОНОВА,

*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ)*

ДИТИНА У СВІТІ КНИГИ: ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬОЇ ТВОРЧОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ

У статті розглянуто педагогічний потенціал книги, як феномену культури, для розвитку художньої творчості дітей старшого дошкільного віку. Наведено результати експериментально-теоретичного дослідження з розробки та впровадження в практику інтегрованої освітньої програми «Світ книги». Визначено шляхи оптимального використання книги у педагогічній технології формування у дітей художньо-творчих елементів естетичної культури та педагогічні умови ефективного розвитку художньої творчості дошкільників засобами книги.

Ключові слова: книга, культура, мистецтво, дошкільник, художня творчість, інтегрована освітня програма, педагогічна технологія.

Актуальність. Дошкільне дитинство виступає першою стадією інтеграції дитини у світ культури, а її творча діяльність стає способом привласнення культури. Погляд на дитинство з позицій культурологічного підходу (В. Біблер, Л. Виготський, О. Кононко, В. Кудрявцев, Ф. Михайлов, Н. Платохіна, Д. Фельдштейн, Р. Чумічева та ін.) породжує нові дослідницькі завдання, серед яких ми виокремлюємо актуальність виявлення джерел та засобів особистісного зростання дитини у просторі культури [5; 6].

Мистецтво визнається вченими і практиками такою сферою культури, яка доступна та відкрита дитині для освоєння (А. Мелік-Пашаєв, Г. Шевченко, Б. Юсов та ін.). Прилучення дитини до світу художньої культури є одним з ціннісних пріоритетів дошкільної освіти (А. Богуш). Практика доводить, що на складному шляху входження у культуру дитині потрібен провідник, порадник, помічник, дорослий, здатний допомогти їй так включитися у діалог, щоб не просто чомусь навчитися, а емоційно прожити ситуацію, відчутти себе учасником культуротворчих процесів. Завданням педагога сьогодення є знаходження універсальних засобів, які допоможуть дитині увійти в світ художньої культури активним співучасником і створювачем цінностей [2; 5; 7].

Ми зацікавились книгою як соціокультурним феноменом і розгорнули власне експериментально-теоретичне дослідження. Проблемність ми побачили у суперечностях між природним інтересом дітей до світу дорослих та книги як елемента цього світу, потребою дитини дошкільного віку у нових враженнях, спілкуванні, самовираженні, самоствердженні та визнанні, природним художньо-творчим потенціалом, готовністю до активності у середовищі та запропонованою дорослим сферою для розвивальної художньо-творчої активності у просторі книги. Актуальність проблеми ми обґрунтовуємо з позиції поліфункціональності книги на шляху становлення особистості.

Метою статті є розкриття педагогічних умов ефективного розвитку художньої творчості старших дошкільників засобами дитячої книги.

Виклад основного матеріалу. Проведений нами у межах дослідження аналіз педагогічного потенціалу книги довів її значні можливості, насамперед, як простору пробудження та збагачення художньо-творчої активності дитини. Це підтверджують висловлювання видатних педагогів, громадських діячів та літераторів (А. Ахматова, П. Воронько, О. Герцен,

М. Горький, Р. Декарт, Ф. Достоєвський, О. Пушкін, В. Сухомлинський та ін.). Кожна хороша книга не тільки розширює світогляд дітей та народжує нові інтереси, але й впливає на їхню уяву й почуття, спонукає до мислення і творчості. Дитяча книжка створюється для виховання, а виховання є величною справою: «ним вирішується участь людини» (В. Белінський).

У наукових працях зроблено акценти на ознайомленні дітей з художньою літературою (Г. Беленька, Н. Гавриш), вихованні та розвитку особистісних якостей дитини (А. Бочкарьова, Н. Гавриш, Н. Карпінська), ознайомленні з мистецтвом книжкової ілюстрації (Т. Доронова, В. Кіонова, Л. Кудрявцева, Н. Курочкіна, Т. Репіна), розвитку творчості дітей в малюванні (О. Дронова, Р. Мірошкіна) та ліпленні (Н. Курочкіна, С. Огурцова, Н. Халезова). Останнім часом з'являються науково-методичні роботи, в яких актуалізуються проблеми виховання читача з дошкільного дитинства (З. Гриценко, Л. Єфімова, Н. Куліковська, В. Маркова, Л. Трегубова) та відновлення традицій родинного читання (Г. Беленька).

Вчені і практики визнають книгу одним з універсальних педагогічних засобів, адже вона належить одночасно і до сфери культури, і сфери мистецтва. Соціологічні дослідження доводять, що сучасні діти надають перевагу комп'ютерним іграм, перегляду телепрограм і мало читають. На жаль, надбанням минувшини стали й прекрасні традиції родинних читань, шанування книги, створення «семейних альбомів» та «авторських книжок» [1; 2].

В обґрунтуванні педагогічного потенціалу книги в нашому дослідженні ми звернули увагу на гедоністичну, естетичну, пізнавальну, виховну, сигнікативну та активізуючу її функції. На нашу думку, врахування педагогом саме цих функцій книги обумовлює створення педагогічної технології розвитку художньої творчості дитини. Важливість мистецтва книжкового оформлення відзначали у своїх працях провідні педагоги (Т. Доронова, В. Кузін, Р. Мірошкіна, Б. Неменський, Т. Шпікалова та ін.), завдяки чому цей вид мистецтва увійшов до навчальних програм шкільної та дошкільної освіти. У створенні книги беруть участь люди різних творчих професій, але головними особами для дитини є автор тексту та художник-ілюстратор. Книжкове оформлення створюється дизайнером та сприймається читачем у зв'язку з літературним текстом.

Виходячи з цього, ми надаємо пріоритет мистецтву оформлення книги (дизайну) та книжковій ілюстрації, як головним чинникам пробудження у дитини інтересу до книги та творчої активності в різних видах художньої образотворчої діяльності (малювання, аплікація, драматизація, декламування, віршування, створення історій, дизайн та ін.). «Найважливішими результатами опанування мистецької діяльності в дошкільному віці є усвідомлення дитиною себе суб'єктом творчості, митцем, здатним не лише відтворити здобуті враження, а й інтерпретувати їх, збагачувати власним досвідом, творчо самовиражатися у різних видах художньої діяльності» [4, с. 142].

У вітчизняній та світовій літературі можна знайти чимало прикладів блискучого оформлення книг для дітей різного віку (правда, більшою мірою це стосується книг, виданих до 1990-х років). Оформлення книжок для дітей дошкільного віку є нескладним за композицією, яскравим, предметним та зрозумілим дитині цього віку, яка у спілкуванні з книгою є, переважно, глядачем та слухачем, ніж читачем. У більшості – це яскраві, барвисті видання з якісними ілюстраціями. За зовнішнім оформленням вони є книжками-картинками, книжками-іграшками та книжками «класичного» вигляду. Наприклад, серія «Суперкнижка», присвячена відомим та улюбленим казкам та оповіданням, складається з великих та товстих, але легких, майже невагомих книжок оригінальної форми. Зроблені з незвичайного матеріалу, приємні на дотик, м'які та міцні, ці книжки не тільки привертають увагу дітей, але й здатні «витримати їхню любов». Серія: книжка-пазл-казка, ілюстрована Н. Стешенко-Дядечко (2012 р.) пропонує, наприклад, прочитати казку «Ріпка» та зібрати картинку. Книжка «Сніговик» у ілюстраціях К. Тельпіса має форму сніговика. Над створенням сучасних «суперкнижок» творчо працює дизайнер.

Формування художньо-творчих елементів культури особистості в дошкільному віці потребує використання педагогом культуротворчого смислу, яким сповнене поняття «книга»; інтеграції з іншими видами мистецтва, з життєвими подіями, з індивідуальною історією життя дитини та реальними подіями з життя групи дитячого садка. Йдеться про таку організацію педагогічної роботи, яка оптимально для даного віку забезпечить особистісний культурний розвиток дитини у просторі книги.

В педагогічній моделі роботи з книгою, яку пропонує практика, на наш погляд, не вправдані зменшені соціокультурний, художньо-творчий потенціал книги, ступінь свободи дитини як у цілісному її сприйманні, так і у емоційному ставленні до неї як результату творчої взаємодії автора тексту і художника-ілюстратора, дизайнера; самовизначення та самовираження дитини у просторі книги. Також в цій моделі недостатньо представлені інтеграційні процеси, які сприяють розвитку цілісного та ціннісного ставлення дитини до книги як форми культури та витвору мистецтва, платформи для власних художньо-творчих «експериментувань».

Наша концепція експериментальної педагогічної моделі ґрунтувалася на гіпотезі, яка полягала у припущенні, що культуротворчий потенціал книги відкриває шляхи формування у старших дошкільників художньо – творчих елементів культури особистості, а саме: цілісне уявлення про книгу як знак та форму культури, ціннісне ставлення до книги як витвору мистецтва, компетентність у галузі мистецтва книжкової ілюстрації, художньо-творча активність у різних видах художньої практики та формах роботи з книгою.

Програма та педагогічна технологія конструювалися за блоками. Змістовий блок «*Що таке книга*» спрямовувався на розкриття дитині сутності поняття «книга» і передбачав розповіді педагога про її історію, виникнення та розвиток, основні елементи книги (сторінки, обкладинка, палітурка, ілюстрації). Педагогічні завдання: пробудження інтересу, уваги та поваги дітей до книги; усвідомлення соціокультурних функцій книги, започаткування ціннісного ставлення до книги, формування базових знань про книгу (її основні елементи), ознайомлення з правилами поведінки з книгою.

Методичне забезпечення: «художні акції» («Музей книги», «Наша бібліотека», «Що любить та чого не любить книга»), ознайомлення з музеєм книги, розповідь педагога, пояснення, «оживлення та одухотворення», «діалог з книгою», «подорож по сторінках книги», обговорення висловлювань видатних людей про книгу, складання сінквейну про книгу.

Експериментально доведено, що уміння педагога ефектно та ефективно здійснити презентацію книги обумовлює мотивацію дитини щодо пошуку нею власних шляхів та форм самовираження в художньо-творчій діяльності. Презентація передбачає донесення книги до дітей як твору мистецтва, розкриття авторського задуму, «зараження» емоційним ставленням до вигляду книги та її змісту, до почуттів, вчинків, ліричних переживань героїв, пробудження художньо-творчої активності дитини, підтримку її спроб самовираження у ставленні до книги, відтворенні її змісту, імпровізацій в малюванні, ліпленні, дизайні.

Змістовий блок «*Книга і людина: як створюється книга*». Зміст навчального матеріалу передбачав ознайомлення дітей із змістом понять «читач, автор, редактор книги, художник – ілюстратор, дизайнер, редактор, друкар, видавець, книгопродавець, бібліотекар та ін. з метою мотивації дітей до власної художньої творчості у певній галузі. Серед педагогічних завдань головними є: ознайомити дітей з професіями людей, які створюють книгу; зацікавити художньо-літературною творчістю; візуалізувати дитині шляхи збагачення сфери її власної художньо-творчої активності, навчати умінню співвідносити себе з автором, читачем, створювачем книги, художником-ілюстратором, дизайнером, бібліотекарем, книгопродавцем через ознайомлення з «секретами створення книги».

Методичне забезпечення: екскурсії до друкарні, книгарні, бібліотеки, розповідь педагога, читання, слухання, розглядання ілюстрацій, переказ твору, заучування віршів, імпровізаційне відтворення, художньо-дидактичні та рольові ігри на ідентифікацію.

В експериментальній апробації було встановлено залежність між усвідомленням дитиною власної певної «ролі» у створенні книжки та рівнем художньої творчості у відповідній діяльності.

Змістовий блок «*Що таке книжкова ілюстрація*» спрямовувався на осмислення дитиною визначення ілюстрації та її призначення (види ілюстрацій за розташуванням у книзі, жанри), ознайомлення з персоналією (художники – ілюстратори книг), уміння розрізняти реалістичне та казкове зображення з метою сприяння розвитку творчої активності дитини у ілюструванні творів.

Педагогічні завдання: формування цілісних уявлень про мистецтво книжкової ілюстрації, ознайомлення з творчістю художників – ілюстраторів, створення умов для пробудження у дітей бажання малювати за мотивами літературних творів та створювати малюнок

кові книжки, досягти усвідомлення дітьми особливостей ілюстрування реалістичних та казкових творів, передавання національного колориту та ін.

Методичне забезпечення: розглядання ілюстрацій у книгах, розповідь педагога, бесіда, обговорення творчої манери художника, художньо-дидактична гра «З якої казки герой», творчі завдання з малювання «Мій улюблений літературний герой», художні акції (свято «Хто придумав Чебурашку?», «Ми любимо українські народні казки», «Художник-казкар Ю. Васнецов, «Казкові звіри та квіти М. Приймаченко», «Художник В. Конашевич малює книгу»), робота у парі («автор та ілюстратор»), театралізація (дитячі постановки літературних творів), виставка дитячої ілюстрованої книги «Така різна Дюймовочка», «Лікар Айболить у ілюстраціях різних художників».

Експериментальна апробація показала, що художньо-творчі прояви дітей можуть характеризуватися особистою (авторською) манерою і обумовлені готовністю педагога демонструвати дитині зразок креативної поведінки у виконанні творчого завдання.

Змістовий блок «Як зробити книгу красивою». Зміст навчального матеріалу: ознайомлення з мистецтвом скрапбукінгу, складання змісту, малювання предметних, портретних та сюжетних ілюстрацій, малювання букв та створення ініціалу (шрифт), створення обкладинки, орнаментування, аплікація. Педагогічна мета: пробудження у дітей естетичного ставлення до книги.

Педагогічні завдання: допомогти дитині усвідомити естетичну функцію книги, навчати сприйманню книжкового аркуша як грамотно організованого простору, сприяти виникненню естетичних почуттів, формувати досвід «люб'язного споглядання» (Я.–А. Коменський), навчати способів декоративного оформлення книги, ознайомити з творчим процесом дизайнера книги, збагачувати види та форми літературно-художньої творчості (слухання, вільний переказ, імпровізація, заучування та декламація, театралізація, складання віршів, оповідань, казок, сінквейнів, загадок та ін.), зображальних технік (візерунок + шрифт = ініціал, способи з'єднання сторінок–аркушів, оформлення обкладинки за технологією скрапбукінгу, ілюстративне малювання, анімаційне ліплення та ін.), вправляти дітей у способах художнього конструювання книги

Методичне забезпечення: комплексні, інтегровані інтерактивні форми спілкування педагога з дитиною: розглядання книг, обговорення оформлення, творчі імпровізації з текстом, декоративне малювання букв, завдання з ілюстрування творів у різних техніках малювання (декоративне, лінійно –графічне –графічне, кольорова пляма, набризк, монотипія та ін.), ліплення, аплікація, колаж, анімація з природного матеріалу, літературно – художні вправи («добери слова», «склади сінквейн», «переказ по ролях», «компування», «вигадування», творчі завдання («Зроби книгу такою, щоб її хотілося купити»).

У експериментальній апробації встановлено залежність художньо-творчої активності дітей від творчих умінь педагога та обраної ним позиції спілкування.

Змістовий блок «Я та моя власна книга». Зміст навчального матеріалу визначався створенням умов для втілення дитиною особистісних літературно –художніх схильностей, інтересів та уподобань при створенні власної книги.

Педагогічні завдання: розвиток творчих здібностей у літературно –художній діяльності (відтворення тексту засобами художнього самовираження та конструювання змісту власної історії у жанрах сінквейну, оповідання, казки, вірша), та у художньому конструюванні книги, виховання цілісного та ціннісного ставлення до книги, усвідомлення себе як автора власної історії, створювача оригінальної книги, відновлення традицій сімейного читання.

Методичне забезпечення: художньо-дидактичні ігри («Бібліотека»), літературно-художні проекти («Ілюструємо книгу»), дизайнерські проекти («Книга про квіти», «Морська книга», «Книга казок», «Книга про красу», «Книга про погоду», «Книга про тварин», «Книга про мене», «Моя сім'я»), художні акції («Живи, книго», «Театр книги», «Зроби рекламу книзі», «День народження книги», «Книга у моїй родині», «Клуб книголюбів»), батьківська конференція «Книга у житті дитини та сучасної родини».

Експериментальна апробація довела ефективність виготовлення книжок-саморобок як основної форми педагогічної роботи з розвитку у дітей 5-6 років художньої творчості [3]. Її включення до педагогічної технології дозволило вирішити окремі питання родинного виховання, деякі проблеми у внутрішньо сімейних стосунках, досягти культурного діалогу із

сім'єю, зацікавити традицією родинних читань [1]. Батьки та інші члени родин записували тексти (іноді записи робили самі діти), а діти малювали картинки до тексту («Історія моєї родини», «Як ми подорожували влітку», «Новорічні пригоди», «Книга моїх мрій», «Книжка про іграшки», «Книжка добрих справ», «Книжка моїх спостережень у природі» та інші).

Створення оригінальної обкладинки до книги – важлива творча справа. Технологія «скрапбукінг» – (англ. scrapbooking, від англ. scrapbook: scrap – вирізка, book – книга, букв. «книга з вирізок») – вид рукодільного мистецтва, що полягає у виготовленні і оформленні сімейних або особистих фотоальбомів. Зацікавлення нею сприяло надзвичайній активізації творчого потенціалу усього колективу дитячого садка, членів родин дітей незалежно від віку. Спостерігалось пробудження у дітей та дорослих потреби у художньо-творчому та літературно-художньому самовираженні, інтересу до книги.

Соціокультурний зміст, включений до експериментальної освітньої програми, виявився цікавим, зрозумілим дитині. На цьому підґрунті активно формувалася мотивація щодо створення особистісного світу книги, у якому можна знайти багато нового та дивовижного для себе; отримати можливість літературно-художнього самовираження, створюючи свою власну книгу.

Консультації вихователя щодо створення сімейних бібліотек, започаткування традиції родинних читань залучають до педагогічної роботи батьків. Дитина із задоволенням дізнається, що близькі люди також дуже любили і люблять читати книжки, коли вони розповідають їй про свої улюблені з дитинства книжки.

Висновки. Реалізація експериментальної програми «Світ книги» допомогла дитині відкрити різні способи створення художнього образу (словесний та зображальний) через поєднання навчального процесу з реальним художнім життям. Книга – синтетична форма освоєння дитиною світу художньої культури, вона несе у собі вагомий потенціал для розгортання різних видів художньо-творчої активності (літературної, образотворчої, художньо – конструювальної та ін.). Залучення дитини до книги завжди супроводжується вихованням поваги до неї як творіння людських рук та таланту. Процес залучення дитини до книги як форми мистецтва розпочинається грою з мистецтвом, з емоційного проживання цієї унікальної художньої форми.

Результати експериментальної роботи показали, що ефективними педагогічними умовами розвитку художньої творчості старших дошкільників засобами дитячої книги виступають:

- усвідомлення дорослим (педагогом та батьками) педагогічного потенціалу книги для збагачення простору художньо-творчої активності та формування елементів культури особистості дитини в ньому;
- відбір адекватного змісту, розробка інтегрованої освітньої програми «Світ книги»;
- розробка адекватного методичного забезпечення та визначення видів художньої практики дітей у просторі книги;
- забезпечення пріоритету культуровідповідних, особистісно-орієнтованих інтерактивних методів педагогічного спілкування педагога і дитини;
- узгодженість з практикою сімейного виховання.

«Творчість дошкільників розвиватиметься ефективніше за умови, що педагог повсякденно проявлятиме в присутності вихованців власні літературні уподобання, художній смак» [4, с. 152].

Перспективи подальших досліджень ми бачимо у поглибленні змісту, форм та методів педагогічної роботи з книгою як феноменом культури та мистецтва в дошкільному закладі у напрямі збереження пріоритету книги у культурі сім'ї.

Список використаних джерел

1. Беленька Г. Родинні читання: відновимо добру традицію / Г. Беленька // Дошкільне виховання. – 2013. – № 2. – С. 17–19.
2. Дронова О.О. Проблема художньо-естетичного розвитку дітей дошкільного віку у сучасному медіа-просторі / О.О. Дронова // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (педагогічні науки). За матеріалами Третього Міжнародного педагогічного конгресу «розвиток особистості в сучасному медіа просторі». № 13(272) липень 2013. Ч. 1. – С. 85–96.

3. Дронова О.О. Книжка-саморобка як засіб пробудження та розвитку пізнавальної та художньо-творчої активності дитини дошкільного віку / О.О. Дронова, О.М. Полока // Пошуки і знахідки: матеріали наукової конференції ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (квітень, 2014 р.) / [за ред. Т.А. Євтухової]. – Слов'янськ, 2014. – Вип. 14. – Т. 1. – С. 103–107.

4. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: наук.-метод. посіб. / наук. ред. О.Л. Кононко. – К.: Дошкільне виховання, 2003. – 243 с.

5. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція). У 2 ч. / О.П. Аксьонова, А.М. Аніщук, Л.В. Артемова [та ін.]; наук. кер. О.Л. Кононко. – Київ: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014.

6. Ребенок в мире культуры / под общ. ред. Р.М. Чумичевой. – Ставрополь: Ставропольсервисшкола, 1998. – 558 с.

7. Сухорукова Г.В. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі: підручник / Г.В. Сухорукова, О.О. Дронова, Н.М. Голота, Л.А. Янцур за заг. ред. Г.В. Сухорукової. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. – 376 с.

References

1. Belen'ka, G. (2013). *Rodinni chitannja: vidnovimo dobru tradiciju* [Family reading: restore good tradition]. *Doshkil'ne vihovannja* [Preschool Education]. No 2, p. 17-19. (In Ukrainian).

2. Dronova, O.O. (2013). *Problema hudozhn'o-estetichnogo rozvitku ditej doshkil'nogo viku u suchasnomu media-prostori* [The problem of artistic and aesthetic development of preschool children in the contemporary media space]. *Bulletin of University of Luhansk (teaching science)*. Based on the Third International Pedagogical Congress 'Personal development in today's media space.' No 13 (272), July 2013, Part 1, p.85-96. (In Ukrainian).

3. Dronova, O.O., Poloka, O.M. (2014). *Knizhka-samorobka jak zasib probudzhennja ta rozvitku piznaval'noi ta hudozhn'o-tvorchoi aktivnosti ditini doshkil'nogo viku* [Book craft as a means of awakening and cognitive and artistic and creative activity of preschool child]. *Poshuki i znahidki* [Search and Discovery materials]. *Proc. Conf. SHEE 'Donbass State Pedagogical University'* (April, 2014). T.A. Evtukhov (Ed.), Slovyansk, Issue 14, Vol.1. p. 103-107. (In Ukrainian).

4. Kononko, O.L. (sci. ed.). (2003). *Komentar do Bazovogo komponenta doshkil'noi osviti v Ukraini* [Comments to the basic components of preschool education in Ukraine *Nauk. method. guidances*]. *Doshkil'ne vihovannja* []. Reference Journal, Kyiv, 243 s. (In Ukrainian).

5. Aks'onova, O.P., Anishhuk, A.M., Artemova, L.V. (et al.) (2014). *Programa rozvitku ditini doshkil'nogo viku 'Ja u Sviti' (nova redakcija)* [The program of preschool child "I am in the world" (new edition)]. Kononko, O.L. (sci. ed.). In 2 parts., Kyiv, TOV MCFER-Ukraine Publ.. (In Ukrainian).

6. Chumicheva, R.M. (Ed.) (1998). *Rebenok v mire kul'tury* [The child in the world of culture]. Stavropol': Stavropol'servisshkola Publ., 558 p. (In Russian).

7. Suhorukova, G.V., Dronova, O.O., Golota, N.M., Jancur, L.A. (2014). *Obrazotvorche mistectvo z metodikoju vikladannja v doshkil'nomu navchal'nomu zakladi* [Fine art of teaching methods in preschool education]. G.V. Suhorukova (Ed.), Kyiv, Publishing house 'Slovo', 376 p. (In Ukrainian).

В статье рассматривается педагогический потенциал книги, как феномена культуры, для развития художественного творчества детей старшего дошкольного возраста. В ней представлены результаты экспериментально-теоретического исследования по разработке и внедрению в практику интегрированной образовательной программы «Мир книги». Определены пути оптимального использования книги в педагогической технологии формирования у детей художественно-творческой составляющей эстетической культуры личности. Названы педагогические условия эффективного развития художественного творчества дошкольников посредством книги.

Ключевые слова: книга, культура, искусство, дошкольник, художественное творчество, интегрированная образовательная программа, педагогическая технология.

In the article the pedagogical potential of books as a phenomenon of culture for the development of creative work of children of the senior preschool age is discussed. The results of the experimental

and theoretical research concerning the development and implementation in practice of the integral educational program «The World of Books» are introduced. The ways of the optimal use of pedagogical techniques for the formation of creative work of children are defined. The pedagogical conditions of the effective development of creative work of preschoolers by means of books are disclosed.

Key words: book, culture, art, preschooler, creative work, integral educational program, pedagogical techniques.

Одержано 28.01.2016.